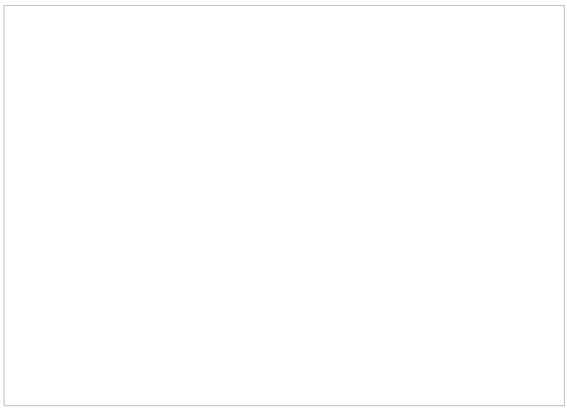
Selef-salyhynyñ ýoluna eýermek wäjipdir.

Hamd ýeke-täk Allaha degişlidir. Biz Ondan bize kömek bermegini hem-de bizi bagyşlamagyny soraýarys. Nebislerimiziñ şerinden, amallarymyzyñ ýamanyndan Onuñ penasyna ýüzlenýäris. Allah kimi dogry ýola salsa ony azaşdyrjak ýokdur, kimi azaşdyrsa-da ony dogry ýola saljak ýokdur. Ýeke-täk hem-de şärigi bolmadyk Allahdan başga hak ilahyñ ýokdugyna we Muhammediñ hem Onuñ bendesi we ilçisidigine şaýatlyk edýärin.

Şany belent Allah hezreti Pygamberiñ (sallallahu aleýhi wesellem) dünýäden ötmegi bilen bize Yslam dinini kämil kyldy. Bu diniñ kämilligi we tamamlanmagy bilen hem nygmatyny bize doly ýetirdi. Allah Öz Kitabyny we Pygamberiniñ Sünnetini gorap saklamagy äht edişi ýaly, Kitap we Sünnetiñ söz şekillerini we manylaryny hem aýap saklady. Allahyñ dinini gerdenlerinde göterijiler, wahysyny[1] goraýjylar bolmalary üçin ýörite ärler döredip, olary bu ymmatyñ iñ päk ýüreklileri we çuñňur ylymlylary etmegi hem Allahyñ (azze we jelle) Kuran we Sünneti gorap saklamagynyñ bir görnüşi bolup durýar. Allah bütin ymmata ine şol ärleriñ ýoluna eýermegi we yzlaryna düşmegi wajyp edip, olaryñ ýolundan aýra düşüp, ugur-tärlerinden daşlaşmagy hem gadagan etdi.

Diňe iki mübärek wahýa (Kuran we sünnete) düşünmekde özara birleşilende, agzalalyklar gidip bir ýere jemlenşiler. Emma olara düşünip akyl ýetirmede agzalalyklar bolsa, onda her bir fyrka (topar) özleriniñ Kuran we Sünnete düşünip akyl ýetirşini ýeke-täk dogry düşüniş hasap edip, garşydaşlaryny azaşan hem-de Kitap bilen Sünnetiñ mazmunlaryny pozanlar diýip biler.

Şol sebäpden bu risalany ýazmagyñ zerurlygy aýdyñ ýüze çykýar. Sebäbi sahabalar hem-de olara oňat eýeren selefiñ düşünjesini almak, sözlerine tabyn bolmak gerekdir. Çünki olaryñ düşünişi we akyl ýetirişi hak bolup her hili ýalňyşdan uzakdyr. Hut şu jähtden Allah olary Öz Kitabynda öwýär, olardan razydygyny habar beryär hem-de olara jennetiñ bardygyny wada edýär.

Allahdan şu işimi Özüniñ belent şany üçin halys etmegini we musulmanlara peýdasyny ýetirmegini dileýärin. Şeýle hem Pygamberimiz Muhammede, maşgalasyna we onuñ sahabalaryna Allahyñ salawaty bolsun!

***Ahmet Muhammet Nejjar* 4 zülkada, 1430 hijri ý.**

Selef sözüniñ manysy

1) Selef sözüniñ sözlük manysy:

"Selef" sözi arapçada: *ýaş hem-de mertebe taýdan öňe geçenler* diýmegi añladýar.

Araplaryñ(sin),(läm) we(fä) harplary söz köki bolup, *öňe geçen*, *ozan* diýen manyny bildirýär.

Şoňa laýyklykda *selef* – ýaşap geçenler[2] diýmekdir. *Lisänül-arap*-da: "Selef: senden öň geçen ata-babalaryñ we garyndaşlaryñ, senden ýaş we mertebe taýdan ýokarda bolanlar"[3] diýip bellenýär.

Ibn Esir (Allah oňa rehmet etsin): "Bir ynsanyñ selefi diýlende, özünden öň ötüp giden atalary we garyndaşlary göz öňünde tutulýar. Şol sebäpden ilkinji döwrüñ tabygynlaryna *salyh selef* diýlipdir."[4]

Şulara ýakyn manyda Kuranda şeýle aýatlar bar: **"Bes, olardan soňkylar üçin olary selef (geçmiş) we görelde edip goýduk."** (Zuhruf 43/ 56)

Ymam **Begawy** (Allah oňa rehmet etsin) bu aýatyñ tefsirinde şeýle diýýär: "Selef ötüp geçen ata-babalar bolup, aýatyñ manysy: **'soňkylar öwüt alsynlar diýip biz olary ötüp geçenler edip goýduk'** diýmek bolýar."[5]

Şu manyda Pygamberimiziň (sallallahu aleýhi wesellem) gyzy Fatyma (Allah ondan razy bolsun) ýüzlenip aýdan şu sözün getirmek bolar: **“Men seniň üçin oňat selefdirin.”**[6]

Ýokarky hadysda geçen *selef* sözünden *ozalky* diýen many göz öňünde tutulýar.

Newewi (Allah oňa rehmet etsin) şol hadysyň manysyny düşündirende: “Selef: *öňde bolan* diýen manyny bildirýär. Ýagny, **'men seniň öňüňdedirin'** diýmekdir.”[7]

2) Selef sözüniň adalgadaky (termin) manysy:

Selef sözi iki nukdaýy nazardan aýdylýar.

1-Wagt taýdan. Munda *selef* sözi belli bir döwürde ýaşanlar göz öňünde tutulýar. Alymlaryň “selef” sözini wagt taýdan düşündirmekde getiren kesgitlemeleri dürli-dürli bolup olaryň käbirleri şeýledir:

Birinji garaýşa görä: *selef* diýip diňe sahabalara aýdylýar.

Kalşany bu pikiri gollap “*Tahryrul-makal min şerhir-risäle”* diýen eserinde ol şeýle nygtaýar: “Salyh-selef: birinji döwürde ýaşanlardyr: ylymda çuňlaşanlar, Pygamberiň ýolunda ýöränler, onuň sünnetini aýap saklanlardyr. Allah olary Öz Pygamberiniň ýoldaşlary edip döredip, olary dinini dikeltmek üçin saýlady. Olar Allahyň ýolunda hak jihat etdiler...”[8]

Ikinji garaýşa görä: *selef* diýip sahabalara, şol sanda tabygynlara aýdylýar.

Raşyt ibn Sagd, ymam **Ibn Batta** hem-de **Gazzaly** bu pikirdedirler.

Ymam **Buhary** (Allah oňa rehmet etsin) özüniň *Sahyhynda “*Bäbür-rukub alad-däbbet-sagbati wel-fuhuleti minel-haýl” adynda bir bölüm açyp Raşyt ibn Sagdyň: “Selef, erkek atlary halardy, sebäbi bu has ýüwrük we has gaýratly bolýar” diýendigni belleýär.[9]

Hafyz Ibn Hajar (Allah oňa rehmet etsin) şeýle diýýär: “Buharynyň 'Raşyt ibn Sagd' diýeni 113-nji ýylda (milady) dünýäden öten Makra’ (ýa-da Mukra) bolup ol Şamly ***orta*** tabygyndyr. Buharyda onuň diňe şu rowaýaty bardyr. 'Selef' diýen söz bolsa; sahabalar we olardan soňky gelenleri öz içine alýar.”[10]

Hafyz Ibn Hajar bu ýerde Raşydyň selef diýen sözünden: sahabalar we ondan soňky tabygynlary göz öňünde tutandygy; sebäbi Raşyt ibn Sagd ***orta tabakadan***[11] bolan tabygyndygyny, şol sebäpden onuň **'selef'** diýmegi **“özünden öň öten sahabalar bilen tabygynlar”** manysyny añladýandygyny nygtapdyr.

Ymam **Ibn Batta** (Allah oňa rehmet etsin) şeýle diýýär: “Men sözümiň başynda musulman doganlaryma Allahyň Kitabyndan, Resulynyň Sünnetinden ýapyşmaklaryny hem-de sahabalar we tabygynlar bolan päk selefe (selef-i salyh) tabyn bolmaklaryny ündäsim gelýär”[12]

Abu Hamyt Gazzaly (Alla oňa rehmet etsin) selef sözi hakynda şulary belleýär: “Şuny oňat belle: ýiti ötgür kişileriň nazarynda hiç şek-şüphe bolmadyk arassa hak ýol selef mezhebidir; ýagny, sahabanyň we tabygynyň mezhebi”[13]

Üçünji garaýyşa görä: selef sahabalary, tabygynlary hem-de olara tabyn bolanlary öz içine alýan ilkinji üç asyra aýdylýar.

Ibn Teýmiýe[14] we **Şewkäni** bu pikirdedirler. Olar muňa delil hökmünde Abdulla ibn Mesgudyň şu hadysyny getirýärler: Pygamberimiz (sallallahu aleýhi we sellem) şeýle diýdi: **“Ynsanlaryň ýagşysy meniň döwrümdir, ondan soň olaryň yzyndan geljekler, ondan soň olaryň yzyndan geljekler...”**[15].

Ibn Teýmiýe (Allah oňa rehmet etsin): “Hadysçylar diýlende, üç asyrda ýaşan selef we olaryň yzyndan ýörän halaf (soňkylar) göz öňünde tutulýar”[16] diýipdir.

Şewkäni (Allah oňa rehmet etsin) şeýle diýýär: “Sypatlaryň delillerini zahyryna (gönümel daşky manysyna) almak päk (salyh) selefiň mezhebidir: ýagny sahabalaryň, tabygynlaryň we olaryň yzyna eýerenleriň”[17]

Dördünji garaýşa görä: selef diýlende sahaba, tabygyn, tabygyna eýerenler hem-de tabygyna eýerenleriň ýolundan gidenler göz öňünde tutulýar.

Ibn Hybban (Allah oňa rehmet etsin) es-Sykat[18] atly eserinde bu pikiri goldaýar. Ol Büreýde Esleminiň (Allah ondan razy bolsun) şu hadysyna esaslanýar: Ol Allahyň Resulyndan (sallallahü aleýhi wesellem) şuny eşidendigini aýtdy: **“Bu ymmatyň ýagşylary meniň ýaşaýan döwrümdir. Ondan soň olaryň yzyndan geljekler, ondan soň olaryň**

yzyndan geljekler, ondan soň olaryň yzyndan geljeklerdir..”[19]

Ýokarda agzalan garaýyşlardan belli bolşy ýaly selef sözi wagt taýdan üç ýagşy nesile aýdylýar, ýagny sahabalara, tabygynlara we taby-tabygynlara eýerenler. Munyň delili hezreti Pygamberiň (sallallahü aleýhi we sellem): **“Ynsanlaryň ýagşysy meniň döwrümdir, ondan soň olaryň yzyndan geljekler, ondan olaryň yzyndan geljekler ..”**[20] diýen sözüdir. Sebäbi şol döwürdäkiler ýagşylykda birinjilige, artykmaçlyga we uly mertebä eýe bolan adamlardyr.

Ýöne şu ýerde wagt nukdaý-nazaryndan getirlen bu kesgitlemä ýene bir şert goşmagy ýatdan çykarmzlyk gerekdir. Sebäbi şol döwürde hem birtopar bidgatçylar döräp *haryjylar*, *kadarylar*, *mürjiiler* ýaly pyrkalar orta çykypdyr.

Goýulmaly bu şert bolsa: Kurana bilen Sünnete düşünip akyl ýetirmede sahabalara laýyk hereket etmeklikdir.

Bu meseläni ençeme alymlar aýdyp geçipdir. Olardan **Hafyz Ibn Rejep**(Allah oňa rehmet etsin) şeýle diýýär: “Häzirki döwrümizde, yzyna düşülýän selef ymamlarynyň sözlerini ýazmagyň zerurlygy ýüze çykýar...”[21].

Görlüşi ýaly **Ibn Rejep** şol döwürlerde hem bidgatlar bolany sebäpli, sözleri ýazylmaly bolan selefi tanadanda herhaýsy bir selef diýmän “**yzyna düşülýän** (ýollaryna eýerilýän)” diýip şertlendiripdir.

Sefäriýni (Allah oňa rehmet etsin) bu meselede şunlary aýdýar: “Selef mezhebi (ýoly) diýlende: mertebesi belent sahabalaryň, olara oňat eýeren görnükli tabygynlaryň hem-de ýokary derejeleri ykrar edilen, dinde hormatlarynyň ululygy mälim bolan, sözleri nesilme-nesil öwrenile gelen, şeýle hem bidgatçylyk bilen günäkärlenmeýän din ymamlarynyň ýoly-mezhebi göz öňünde tutulýar”[22]

Bu şerte şu-da delildir:

Allah Tagala sahabalary öwüp olardan razydygyny aýdýar. Olara hiçbir şertsiz jenneti wada edýär. Emma olaryň yzyna düşen tabygynlara bolsa, diňe sahabalara dogry-dürs eýermekleri şerti bilen jenneti wada edýär.

Allah (azze we jelle) şeýle diýýär: **“Muhajirler we Ensarlaryň birinjilerinden (yslamyýeti kabul edişlikde kesekileri) geçenlerden we olara ihsan bilen (ýagny, dogry-dürs) eýerenlerden Allah razy boldy, olaram Allahdan razy (hoşal) boldular. Hem-de olar üçin astyndan deryalar akyp duran, olaryň ebedi ýaşajak jennetlerini taýynlap goýdy. Ine, şu iň uly utuşdyr”** (Toba 9/100)

Ibn Kaýýym(Allah oňa rehmet etsin) şeýle diýýär: “Bagtyýar eýerijiler iki topardyr: Olar garaşsyz eýerijiler bolup, Allah Tagalanyň şu aýatyna degişli bolanlardyr:

“**Muhajirler we Ensarlaryň birinjilerinden (yslamyýeti kabul edişlikde kesekileri) geçenlerden we olara ihsan bilen (ýagny, dogry-dürs) eýerenlerden Alla razy boldy, olaram Alladan razy (hoşal) boldular. Hem-de olar üçin astyndan deryalar akyp duran, olaryň ebedi ýaşajak jennetlerini taýynlap goýdy. Ine, şu iň uly utuşdyr”** (Toba 9/100)

Ine bular, özleri hakynda Allahyň razylygy mese-mälim bolan kişiler bolup, olar Allahyň Resulynyň sahabalary hem-de olara dogry-dürs eýerenlerdir. Bu eýerişlik meselesi diňe sahabalary gören kişilere degişli bolman, eýsem Kyýamata çenli olaryň ýoluna eýeren ähli kişileri öz içine alýar. Tabygynlar diýip diňe sahabalary görenlere aýdylmagy adaty bir kesgitleme bolup, bu özlerinden soňky gelen nesillerden tapawutlandyrylsynlar diýip tapylan adalgadyr (termindir). Ýogsa, sahabalaryň ýolundan ýörän herbir kişi tabygyndyr (eýerijidir), ondan Allah razydyr, ol hem Allahdan razydyr.

Allah (Subhanehu we Tagala) bu tabyn boluşlygy (sahabalaryň yzyna eýerişligi) *ihsan* bilen ýagny, iň gowy görnüşde dogry-dürslik bilen eýermek diýip şertlendirdi. Ýogsa bu, bir zatda olaryň yzyna düşüp başga bir zatda-da olaryň tersini etmeklik bilen emele gelip biljek şertsiz we umumy manydaky tabyg boluşlyk bolman, onuň içinde şol sanda ihsan hem bardyr. Sebäbi aýatdaky “bi-ihsänin” sözündäki (bä) harpy bu ýerde ýanyndan aýrylmazlyk” manysyny bildirýär. *Ihsan*; Allahyň razylygyny we jennetlerini almakda yzyna eýermekligiň esasy şertidir”[23].

Şeýh Abdyrahman Sagdy(Allah oňa rehmet etsin): **“hem-de (olara) ihsan bilen (ýagny, dogry-dürs) eýerenler...”** (Toba 9/100) diýen aýatyny tefsir edende: “ygtykatda, herbir sözde we amalda eýerenlerdir. Sebäbi olar ýazgarlyp käýýelmekden päk bolup, olara öwgüleriň iň añyrbaşy hem-de Allahdan iň belent mertebeler hasyl bolandyr”[24]

Bu ýerden mälim bolşy ýaly, kişi eger Kitap we Sünnete akyl ýetirişlikde sahabalar bilen ylalaşmasa, onuň şol abraýly döwürlerde ýaşamaklygy, Allah tarapyndan öwülen selefden hasaplanmagy üçin ýeterlik bolmaýar.

2. Iman-akyda taýdan:

Bu ýerde iman-akydada sahabalar bilen (Allah olardan razy bolsun) ylalaşmaklyk hem-de olar bilen ugurdaş bolmaklyk

göz öňünde tutulýar we bu häsiýetdäki adama ***selefi*** diýilýär.

Bu many ymam **Ibn Teýmiýäniň**: "Selef, sahabalardan, tabygynlardan hem-de hadysçylardan ybaratdyr"[25] diýen sözünden mälim bolýar.

Ymam **Zehebi** (Allah oňa rehmet etsin): "Selefi diýip: selefiň mezhebinde bolan kişä aýdylýar"[26] diýip belleýär.

Ibn Ebil-Yzz Hanafy(Allah oňa rehmet etsin) *Akydatut-Tahawyýýa* şerhiniň girişinde şeýle diýýär: "Bu kitaby, sözleýişleri babatda selefiň ýoluny tutmak arkaly şerh etmegi ýüregime düwüp, olar bilen ugurdaş bolmak bilen olaryň arasyna goşulmaga çalyşdym. Belki-de olaryň hataryna goşulyp olardan hasaplanaryn we olaryň toparynyň arasynda haşr bolaryn[27] diýip umyt edýärin"[28]

Şeýh Muhammet ibn Salyh el-Useýmin (Allah oňa rehmet etsin) şeýle diýýär: "Häzirki günümizde *selefilik* bolup bilermi?

Elbetde. Wagt taýdan selefilik bolmasa-da, ol *ynam-akyda selefiliginiň* boljagyny aýdyp bileris. Sebäbi selef wagt taýdan ötüp geçdiler. Emma olaryň selef boluşlary ynam-akyda selefiligidir, has dogrusy akyda we amal selefiligidir. Olar özlerinden soňky gelenlere görä selefdirler"[29]

Şeýh Bekr Abu Zeýd (Allah rehmet etsin) şeýle aýdýar: "Pygamberlik ýolunda (sünnetinde) mäkäm duranlar özlerinden öňki ýagşy (salyh) seleflerine ýöňkelýär we olara: "selef we selefiler" diýilýär. *Selef* sözi bu ýerde "köneler" diýmeklik däldir. Şol sanda *halaf* sözi "soňkylar" diýen manyny añlatmaýar. *Halaf* sözi eger (läm) üstün bolan ýagdaýynda iki manysynyň birinde "talyh - ýaman" diýmek bolýar. Eger-de (läm) säkin bolup *Half* görnüşinde gelse, onda diňe "talyh - ýaman" diýmekden başga many bildirmeýär. Edil Allah Tagalanyň şu aýatynda aýdyşy ýaly: **"Olaryň yzlaryndan bir half (ýaman nesiller) geldi…"** (Meryem 19/59)

Şoňa görä, *selef* sözi bu ýerde : ýagşy selef (selef-i salyh) diýen many bildirýär. Bu sözüň şertsiz (mutlak) manyda ulanylanda: "sahabalaryň (Allah olardan razy bolsun) yzyna düşen herbir kişi, hatda şol kişi häzirki döwürde ýaşaýan hem bolsa" diýen manyny bildirýänligi şoňa delil bolup durýar.[30]

Bu aýdylanlardan "*selef*" adalgasynyň (termini) iki jähtden ýagny ***wagt*** we ***akyda*** taýdan ulanylýandygy mälim bolýar. Şol sebäpden wagt taýdan ýagşy selef bilen ugurdaş bolan herbir adam, giçki döwürde ýaşan hem bolsa ol akyda taýdan selefden hasaplanýar.

Selefe degişli bolmaklyk şerigata laýyk hem-de uly abraýdyr.[31] Ymam **Ibn Teýmiýe** (Allah oňa rehmet etsin) şeýle diýýär: "Selef mezhebini (ýoluny) äşgär öňe süren, özüni şolaryň ýoluna degişli saýyp, olaryň hataryna goşulan adam hiç aýyplanmaz. Gaýtam, onuň bu bolşy bir agyzdan gollanmalydyr. Sebäbi selefiň tutan ýoly hakdan başga zat däldir"[32].

Sahabalar döwründe bolmandyr diýip *Selefiýýe* diýen adalgany şeýle hem selefe degişli bolmaklygy bidgat hasaplamaklyk dogry däldir. Çünki sahabalar döwründe bu sözi ulanmaga zerurlyk ýokdy. Haçan-da dürli-dürli pyrkalar döräp herbir pyrka özüniň Kuran we Sünnete laýyk hereket edýändigini öňe sürmäge başlan mahaly ehl-i sünnet (sünniler), Kuran we Sünnete ters gelýän şol toparlardan tapawutlanmak üçin özüne bir at almaga mejbur boldy. Şonda olar *ehl-i hadys, ehl-i sünnet wel-jemagat* şeýle hem *selefiler* diýen ady aldylar.

Eger-de kimdir biri: Beýik Rebbimiziň Kurany Kerimde:**"Ol size mundan ozal musulman diýip at berdi"** (Haj 22/78) aýdyşy ýaly biz näme üçin özümize musulman adymyzdan başgada, Ähli-Sünnet wel-jemagat ýa-da Selefiý diýip at ulanýarys? diýen sorag bermegi mümkin.

Jogap: Hawa diňe musulman ady dakardyk, eger-de fyrkalar ýaýrap köpelmezinden öňki birinji asyrda ýaşan bolsak. Ýöne haçan-da fyrka we toparlar dürli künjege ýaýrap başlap özlerini musulman hasaplap ugran wagtlary *halas bolujy pyrkanyň* (fyrkaýy näjiýe) *heläk bolujy pyrkalardan* tapawutlanmagy zerurlygy ýüze çykdy.

Şol sebäpden selefe (ähli-sünnede) degişli bolmaklyk diýmek Allahyň päklän kişileriniň hataryna goşulmak diýmekdir. Sebäbi olaryň *yjmaglarynyň*[33] tersine gitmek bolýan däldir. Şonuň üçin selefe ýöňkelmeklik şerigat taýtan dürs we abraýdyr.

Ýazyjy: Ahmet ibn Muhammet ibn Sadyk Nejjar.

Arapçadan Türkmençä terjime: Allahyň rahmetine mätäç bende.

Allaha hamd, Pygamberimiz Muhammede salat we salam bolsun.

1-Wahy – Alladan inýän perman, Kuran we Sünnet.

2-Ibn Färis, Mugjemu mekaýysyl-luga, (3/95).

3-Lisänül-arap (6/330-331).

4-en-Nihäýe fiý garybyl-hadysy wel-eser, (2/390).

5-Begawynyñ tefsiri, Megalimüt-tenzil, (7/218).

6-Buhary, Kitabül-isti'zän, bap: Men näjä beýne ýedeýin-näs welem ýuhbir bisirri sahibih fe izä mäte ahbara bih (sah.1094)(hadys 8562), Müslim, Kitäbü fezaýylys-sahaba, bap: min fezaýyly Fatymati bintin-Nebi (sah.1078) (hadys 6314).

7-Minhäjü şerhi Sahyhy Müslim, (15/225).

8-Bu kitapça golýazma bolup, ýokardaky ondan getirlen sözler, Şeýh Süleým (Selim) Hiläliniň «Limäzä yhtartel menhejes-selefi» diýen kitapçasynyñ üsti bilen ýetirildi. (sah. 31).

9-Buhary, Jihäd we-seýr kitabyynda **taglyk** ýagdaýynda getirýär (sah.473).

10-Fethul-bäri (6/82).

11-Orta tabakadan – ýagny, orta ýaşly tabygynlar.

12-el-Ibäne an şerigatil-fyrkatin-näjiýe (1/212-213).

13-Iljämül-awam an ylmyl-keläm (sah.53).

14-Der-ü tegaruzyl-akl wen-nakl aty eserinde bolşy ýaly (1/207) Ibn Teýmiýe kähalatlarda Ymam Ahmedi we onuñ döwürdeşlerini hem selefiñ içine salan ýeri bardyr.

15-Buhary, Kitäbü fezaýyly ashabin-nebiý, bap: Fezaýylu ashabin-nebiý (sah.612) (hadys - 3651), Müslim, Kitäbü fezaýylys-sahaba, bap: Fezaýylus-sahaba sümmelleziýne ýeluwnehüm, sümmelleziýne ýeluwnehüm (sah.1111) (hadys.6472).

16-Mejmugul-fetäwä, (6/355).

17-et-Tuhaf fiý mezähibis-selef, (sah.62).

18-(8/1).

19-Ahmet, el-Müsned (sah.1694) (hadys - 23412), Ibn Ebi Şeýbe, el-Musannaf (6/405) (hadys - 32414). (Emma bu rowaýatdaky dördünji döwürde geljekler baradaky böleginiň sahyhlygynda şüphe bar).

20-bu rowaýatyñ çeşmesi mundan öñ görkezildi.

21-Fazlu ylmys-selef ala ylmyl-halaf. Ibn Rejebiñ risalalar ýygyndysynda (3/24).

22-Lewämigul-enwar (1/20).

23-Er-Risäletüt-tebukiýýe, Ibn Kaýýymyñ risalalar ýygyndysyndan (59-60).

24-(sah. 400)

25-Der-ü tearuzyl-akl wen-nakl (4/95), ýene seret: Şemsüs-Selefi Afgany, Adaül-mätüridiýýe lil-akydatis-selefiýýe (2/362-363).

26-Siýerü Aglamin-nübelä (21/6).

27-Haşr bolmak – Kyýamat güni hasap we sorag üçin Allanyñ huzurynda topar-topar bolup jemlenmek.

28-Şerhul-akydatit-Tahawyýýa (sah.77).

29-Şerhul-akydatis-Sefäriýniýýe (sah.19-20).

30-Hukmul-intimä ilel-fyraky wel-ahzab (sah.36).

31-Bu barada seret: Şeýh Ybraýym Rahyýly, Mewkyfu ehlis-sünneti wel-jemaga min ehlil-ehwäi wel-bideg (1/62-64). Dok. Muhammet Bäkerim, Wasatyýýatu ehlis-sünne beýnel-fyraky (sah.109-116).

32-Mejmugul-fetäwä (4/149).

33-Yjmag – Allanyñ Resulyndan soñky döwürlerde herhaýsy bir amaly meseläniñ şerigat hökmi babatynda musulman müjtehitleriniñ agzybirlikli kararlary.